

ทิศทางธุรกิจในศตวรรษที่ 21: จริยธรรมกับบรรษัทภิบาล Business Direction in 21st: Ethics and Corporate Governance

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์*

Somjai Pakapaswivat, Ph.D.

บทคัดย่อ

การจัดการองค์การที่ดี หรือ ที่เรียกว่า "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)" หมายถึงการบริหารจัดการที่มีการประสานผลประโยชน์อันหลากหลายของผู้ที่มีส่วนได้เสียกันอย่างลงตัว แนวคิดดังกล่าวกำลังเป็นปรากฏการณ์ที่มีการแพร่หลายในวงกว้างทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่ทศวรรษที่ผ่านวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในเอเชียที่เกิดจากประเทศไทยในปี ค.ศ. 1997 อันเป็นผลมาจากปัญหา การบริหารการจัดการที่ผิดพลาดอันเป็นผลมาจากการคอร์รัปชัน และความไม่ชอบมาพากลในด้านต่าง ๆ วิกฤตการณ์ดังกล่าวนี้จึงกลายมาเป็น แรงขับเคลื่อนในการกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเทศไทยกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย ในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนา "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)" - อย่างจริงจัง ได้มีความพยายามในการออกกฎหมายสร้างกฎระเบียบ และจัดองค์กรเพื่อนำมาซึ่งการพัฒนา "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)" โดยเฉพาะในรอบของตลาดทุน อย่างไรก็ตามแนวทางในการพัฒนาดังกล่าวยังมีข้อจำกัด เพราะองค์ประกอบในการที่จะให้มีการจัดการที่ดีขึ้นขึ้นอยู่กับความสำนึกของผู้มีตัวของผู้ที่อยู่ในองค์กร ดังนั้นนอกจากกล่าวได้ว่า จริยธรรมทางธุรกิจ (Ethics) อันหมายถึงความประพฤติอันดีงาม หรือความประพฤติที่เกิดจากการมีสำนึกสำนึกผู้รับผิดชอบ จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการพัฒนา "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)"

จริยธรรมทางธุรกิจ (Ethics) จึงกลายมาเป็นตัวขับเคลื่อน (Catalyst) ในการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริงของการพัฒนาธุรกิจให้เป็น "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)"

* รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

Corporate Governance has been an issue integral to business circle for a long time. However, only recently, particularly since the outburst of the Asian economic crisis in 1997, that the focus on good corporate governance has gained currency globally. The increasing attention on the issue has been closely linked with the problems of cronyism, nepotism, collusion and corruption leading to the collapse of Asian economics, starting in Thailand before spreading to the rest of the region.

To enhance the good corporate practice, laws, regulation and organizational reform have been adopted and modernized, particularly in what related to the capital market.

However, key success factors for the good corporate governance are not the outward behavior, imposed by laws, regulations or code of conduct, but are rather the resultant of inward ethical conscience of business stakeholders.

As such, ethics are, in fact, the prime driver or catalyst for the good corporate governance.

1. แนวคิดที่ว่าด้วยบรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)

คำว่า Governance นั้น หมายถึงการปกครอง หรือการบริหารจัดการ Corporate Governance จึงหมายถึงการบริหารองค์การธุรกิจ หรือการบริหารบริษัทนั่นเอง ในการบริหารธุรกิจ หรือบริษัทนั้นสาระสำคัญก็คือ การกำหนดทิศทางการดำเนินธุรกิจ โดยหวังผลตอบแทนที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบริษัท ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับบริษัทนั้นก็คือ ผู้ถือหุ้น ซึ่งจะได้ผลตอบแทนจากการบริหารงานของบริษัทในรูปของเงินปันผล ในขณะที่เดียวกันฝ่ายบริหารและพนักงานจะได้ผลประโยชน์ในรูปของเงินเดือน โบนัส ค่าจ้าง และสวัสดิการ เช่นเดียวกับในกรณีของคณะกรรมการของบริษัท (Board of Director) ก็จะได้ผลประโยชน์ในรูปของผลตอบแทน เมียประชุม หรือ โบนัส องค์กรประกอบที่ได้กล่าวถึงทั้งหมดนั้น ถือได้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับบริษัท และมีส่วนในการบริหาร และกำหนดทิศทางตลอดจนผลประกอบการของธุรกิจ

นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับธุรกิจผ่านทางอ้อม กล่าวคือ เป็นองค์ประกอบที่ไม่มีส่วนในการกำหนดทิศทางการบริหารของบริษัทโดยตรง แต่มีส่วนกระทบต่อการบริหารงานของธุรกิจผ่านทางอ้อม องค์กรประกอบเหล่านี้ก็คือ ลูกค้า ซัพพลายเออร์ เจ้าหนี้ และชุมชน

องค์กรประกอบทั้งในส่วนแรกอันหมายถึงกลุ่มที่มีส่วนในการกำหนดทิศทางของธุรกิจโดยตรงกับกลุ่มที่สองซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับธุรกิจโดยทางอ้อมนั้น อาจเรียกว่า ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) Corporate Governance จึงหมายถึงการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด โดยเป้าหมายก็คือ การผลักดันให้ธุรกิจมีทิศทางไปสู่ความก้าวหน้าบนพื้นฐานของการกระจายผลประโยชน์ ทั้งในรูปตัวเงิน และในด้านอื่น ๆ ในระหว่างองค์กรประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) นั้นเอง

กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ Corporate Governance หมายถึง ความสัมพันธ์ขององค์กรประกอบต่าง ๆ ในธุรกิจ หรือในบริษัทที่จะมีส่วนในการกำหนดทิศทางและการบริหาร หรือการประกอบของธุรกิจดังกล่าว องค์กรประกอบเหล่านี้ก็คือ ผู้ถือหุ้น ฝ่ายบริหาร คณะกรรมการ (Board of Director) นอกจากนี้ Corporate

Governance ยังครอบคลุมองค์ประกอบอื่น ๆ คือ พนักงานบริษัท ลูกค้า ซัพพลายเออร์ เจ้าหนี้ และชุมชน

องค์กรธุรกิจ หรือบริษัทที่ดีนั้น จะต้องมีการจัดระบบหรือระเบียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เราเรียกว่า ผู้มีส่วนได้เสียอย่างมีสมดุล กล่าวคือ บริษัทหรือธุรกิจที่ดีจะต้องมีการสร้างสิ่งทีเรียกว่า “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)” องค์ประกอบของ “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)” ก็คือ

ประการแรก เป็นการบริหารบริษัท หรือธุรกิจ ในลักษณะที่สามารถสร้างความกลมกลืนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน (Corporate Benefit) และผลประโยชน์ส่วนสังคม (Social Benefit) ต้องไม่ลืมว่าธุรกิจนั้นมิได้เกิดขึ้น หรือดำเนินการอยู่ในสุญญากาศ แต่การดำเนินการในบริบท (Context) ของชุมชนและสังคม การกำหนดทิศทาง หรือการบริหารบริษัทย่อมมีส่วนกระทบกับสังคมหรือชุมชนอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ในกรณีของสถาบันการเงิน การบริหารงานนั้นจะมีส่วนกระทบต่อผู้ฝากเงิน เช่น ฝ่ายบริหารมีการหาผลประโยชน์จากการปล่อยกู้ให้กับเพื่อนพ้อง หรือเป็นการส่วนตัว จนทำให้สถาบันการเงินดังกล่าวต้องล้มไป ผู้ฝากเงินย่อมได้ผลกระทบ และยังเดือดร้อนต่อประชาชนเนื่องจากรัฐบาลต้องเข้าไปช่วยเหลือโดยผ่านกองทุนฟื้นฟู ซึ่งก็เกี่ยวข้องกับงบประมาณแผ่นดินที่เป็นเงินได้จากภาษีของประชาชน บริษัทที่มีลักษณะเป็น “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)” จึงต้องมีการจัดระบบการบริหารในลักษณะที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีส่วนได้เสียเช่นกัน (Stakeholder)

ประการที่สอง เป็นการบริหารที่มีดุลยภาพระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง และในทางอ้อม บริษัทที่มีลักษณะเป็น “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)” จึงมีลักษณะที่มีการบริหารในลักษณะที่สามารถตอบสนองต่อองค์ประกอบหรือผู้มีส่วนได้เสียอย่างมีสมดุลนั่นเอง

ประการที่สาม เป็นการบริหารธุรกิจโดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการดังกล่าวนี้ การมีส่วนร่วม (Participation) ของผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) จึงถือเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในการกำหนดคุณสมบัติของ “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)”

ประการที่สี่ การมีความโปร่งใส (Transparency) บริษัทหรือธุรกิจที่มีลักษณะเป็น Good Corporate Governance จึงย่อมนำมาซึ่ง มีการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบบนพื้นฐานของการบริหารอย่างมีความโปร่งใสนั่นเอง

ประการที่ห้า เป็นการบริหารอย่างมีความรับผิดชอบ (Accountability) กล่าวคือ บริษัทหรือธุรกิจที่มีการบริหารในลักษณะเป็น Good Corporate Governance นั้นย่อมนำมาซึ่ง เป็นการบริหารที่มีความรับผิดชอบ (Accountable) ของฝ่ายบริหารที่มีต่อผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งมีได้จำกัดเพียงแต่ผู้ถือหุ้น แต่หมายรวมถึงผู้ถือหุ้นในกรณีที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งความรับผิดชอบต่อชุมชนและประชาชนโดยทั่วไปอีกด้วย

ประการที่หก การมีผู้บริหารที่มีจริยธรรม (Ethics) และ จรรยาบรรณ (Code of Conduct) กล่าวคือ บริษัทหรือธุรกิจที่มีลักษณะเป็น "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)" นั้นจะต้องมีฝ่ายบริหารที่คำนึงถึงความสำคัญ ของจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ

Corporate Governance นั้นจึงเปรียบเสมือนกับลักษณะของการเป็น รัฐบาลในทางการเมือง เพียงแต่ว่าเป็นกรอบการบริหารในระดับจุลภาค นั่นก็คือ ในระดับขององค์กรธุรกิจนั่นเอง ในทางการเมืองนั้นสิ่งที่สำคัญก็คือ ลักษณะของการ เป็น "ธรรมรัฐ (Good Governance)" ส่วนในทางธุรกิจนั้นองค์ประกอบดังกล่าวก็ คือ "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)" นั่นเอง

2. ความคิดเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking)

การคิดในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) หมายถึง แนวทางในการ คิดโดยมีองค์ประกอบที่ยึดพื้นฐานทางด้านจริยธรรม (Ethics) เป็นที่ตั้ง จริยธรรม (Ethics) หมายถึงความประพฤติอันดีงามหรือการแสดงออกในแง่พฤติกรรมใน ทางดีงาม ในขณะที่ "จรรยาบรรณ (Code of Conduct)" หมายถึงรูปแบบความ ประพฤติ การแสดงออกภายนอกในด้านความประพฤติ คำว่าจริยธรรม (Ethics) นั้นจะมีความหมายที่เกี่ยวข้องทั้งการแสดงออกภายนอกในรูปของความประพฤติ และแรงกระตุ้นในเรื่องของความรู้สึกผิดชอบ จริยธรรม (Ethics) คือ ความ ประพฤติอันดีงามจึงหมายถึงองค์ประกอบ 2 ส่วนกล่าวคือ การแสดงออกถึงความ

ประพุดิภายนอก และอีกส่วนหนึ่งก็คือค่านิยมในการแสดงออกบนพื้นฐานของความถูกต้อง จริยธรรมในตัวเองจึงหมายถึงทัศนคติหรือแนวความคิดซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกนั่นเอง

ที่มาของจริยธรรมหรือ Ethics อาจเชื่อมโยงกับแนวความคิดของกรีกโบราณ แนวความคิดทางตะวันตกที่ว่าด้วยจริยธรรมที่ผูกพันกับแนวความคิดของกรีกโบราณโดยเฉพาะแนวความคิดของอริสโตเติลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น จริยธรรมในหลักแนวความคิดของกรีกก็คือ “อะไรที่ดีสำหรับตนเองจะต้องดีสำหรับสังคมด้วย” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้มีจริยธรรมคือผู้ซึ่งพร้อมที่จะให้สังคมในส่วนที่ตนเองนั้นอยากจะได้ หรือพูดง่าย ๆ ก็คืออะไรที่ตนเองอยากได้ก็จงทำสิ่งนั้นกับสังคม จริยธรรมในความหมายนี้จึงหมายถึงความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เป็นประโยชน์ของตนเองกับผลประโยชน์ของสังคม จริยธรรมจึงหมายถึงการดำเนินการใด ๆ หรือพฤติกรรมใด ๆ ในอันที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและขณะเดียวกันก็เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย ความประสานกลมกลืนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์สังคมจึงหมายถึงองค์ประกอบของจริยธรรม (Ethics)

ในสังคมซึ่งกำลังมีการขยายตัวของกลุ่มผลประโยชน์อันหลากหลาย และเป็นการขยายตัวในด้านการค้าการลงทุนที่มีเครือข่ายไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นโลกแห่งการแข่งขันและโลกแห่งการแย่งชิงผลประโยชน์อันหลากหลาย ในโลกดังกล่าวนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมองหาสิ่งที่เป็นตัวสร้างเสถียรภาพ (Stabilizer) เป็นการป้องกันไม่ให้สังคมนั้นพังครืนลงไปด้วยความเห็นแก่ตัวและเห็นประโยชน์ส่วนตน ในโลกดังกล่าวนี้ทำให้สังคมมีการเรียกหาแนวความคิดที่จะสามารถสร้างดุลยภาพแห่งความหลากหลายของสังคม แนวความคิดดังกล่าวก็คือการสร้างหรือการพัฒนาความคิดในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) การพัฒนาแนวคิดดังกล่าวนี้มีการขยายตัวในสถาบันการศึกษาอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะหัวใจในการพัฒนาการแข่งขันของธุรกิจและระบบการเมืองย่อมต้องขึ้นอยู่กับการสร้างความคิดในเชิงจริยธรรมจึงกลายมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรและของประเทศ เพราะเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับระบบการแข่งขัน และเป็นระบบป้องกันมิให้การแข่งขันนำไปสู่การลงเหว เพราะการถือประโยชน์ส่วนตนที่เกินขอบเขต และในทางการเมืองก็คือ

เป็นระบบที่จะช่วยป้องกันความเลวร้ายทางการเมืองพัฒนาไปสู่สิ่งที่เรียกว่า
อนาธิปไตย

ความคิดในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก การคิดในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) หมายถึง การ
คิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ ความพอดี และการแสวงหาผลประโยชน์
กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สังคมในยุคปัจจุบันนั้นเป็นสังคมที่มีการขยายตัว มีความ
ซับซ้อนและมีการขยายผลประโยชน์ในวงกว้าง ผลประโยชน์อันหลากหลายนั้นจึงมีอยู่
มากมาย กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมประกอบด้วยคนที่มีผลประโยชน์ที่หลากหลาย
และมืวงกว้าง สังคมในปัจจุบันจึงเป็นสังคมที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสีย
(Stakeholder) เป็นจำนวนมาก สังคมจะมีเสถียรภาพและพัฒนาไปได้ต้องเป็น
สังคมที่มีองค์ประกอบของการประสานผลประโยชน์อันหลากหลายหรือมีความ
พอดีนั่นเอง การคิดอย่างจริยธรรม (Ethical Thinking) จึงหมายถึงความคิดที่ตั้ง
อยู่บนพื้นฐานของการทำความเข้าใจในการที่จะประสานผลประโยชน์อันหลากหลาย
อันเป็นผลมาจากสังคมที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) เป็นจำนวนมาก ผู้นำองค์กร
ในระดับธุรกิจที่มีแนวความคิดในเชิงจริยธรรมย่อมหมายถึงผู้นาองค์กรที่มีได้
คำนึงถึงแค่ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ แต่ต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย
(Stakeholder) เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นคนงานในบริษัท ผู้ถือหุ้นรายย่อย ลูกค้า
ผู้ป้อนวัตถุดิบให้ (Supplier) ตลอดจนสังคม ผู้มีแสวงหาผลประโยชน์หรือกำไร
บนพื้นฐานที่สร้างปัญหาสภาพแวดล้อมนั้นถือได้ว่าเป็นผู้มีจริยธรรม เนื่องจากเห็น
ประโยชน์ส่วนตนในขณะที่ไปกระทบกับผลประโยชน์ของสังคมในมุมกว้าง
ผู้บริหารยุคใหม่โดยเฉพาะบริษัทมหาชนอันมีผู้มีส่วนได้เสียมากยิ่งขึ้นต้องคำนึงถึง
องค์ประกอบของผู้มีส่วนได้เสียยิ่งมากขึ้น ในระดับประเทศผู้นำขององค์กรของรัฐ
หรือผู้นำประเทศ การที่จะมีแนวความคิดในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking)
ย่อมหมายถึงความสามารถในการประสานผลประโยชน์ของสังคมอันหลากหลาย
มิใช่เป็นการเน้นถึงผลประโยชน์ส่วนตนบนผลกระทบที่มีต่อสังคมโดยรวม การ
บริหารดังกล่าวนี้ย่อมนำพาสังคมการเมืองไปสู่ปัญหาในอนาคต และนับวันก็จะ
ขยายความรู้สึกในทางลบในวงกว้างมากขึ้น

ประการที่สอง ความคิดในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) หมายถึง แนวความคิดที่รู้จักมองโลกในลักษณะที่มีใช่ขาวกับดำหรือมีผู้ได้ผู้เสีย (Zero Sum Game) ความจริงนั้นในยุคสงครามเย็นแนวความคิดของผู้หน้านั้นมักจะถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมที่มีเพียง 2 ฝ่าย การมองของผู้นำโดยเฉพาะผู้นำการเมืองมักมองในลักษณะที่เรียกว่า เกมศูนย์ก็คือผู้ที่มีได้อยู่กับฝ่ายตนก็คือเป็นศัตรู เพราะในโลกสมัยนั้นจะมีเพียง 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายสังคมนิยมกับค่ายทุนนิยมถือเป็นการมองแบบถ้าไม่ขาวก็ดำเลย ในโลกปัจจุบันอันถือเป็นโลกยุคหลังสงครามเย็น (Post Cold War) เป็นโลกของความหลากหลายของกลุ่มผลประโยชน์และมหาอำนาจอันมากมาย เป็นโลกที่มีหลายขั้ว วิธีการมองในปัจจุบันจึงเริ่มมองในลักษณะมีใช่เพียงขาวกับดำ โลกในปัจจุบันนั้นเป็นโลกที่มีใช่มีผู้ได้และเสียดังในอดีต การมองเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) จึงหมายถึงความสามารถในการมองที่มีใช่ออกมาในลักษณะขาว-ดำ แต่เป็นการมองด้วยความเข้าใจว่ามันมีองค์ประกอบที่ขาวบ้างดำบ้าง อาจจะเป็นสีเทา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางการมองของผู้หน้านั้นจะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าผู้ที่วิจารณ์ตนเองอาจจะมีได้หมายถึงเป็นศัตรูของตน การคิดลักษณะนี้จะช่วยเสริมสร้างสังคมเพราะแทนที่จะทำให้สังคมเกิดการแยกขั้วหรือมองในลักษณะที่มีได้สร้างสรรค์จะทำให้สังคมนั้นมีลักษณะที่ยอมรับข้อเท็จจริง เป็นสังคมที่ยอมรับแนวความคิดที่แตกต่างบนพื้นฐานของความเข้าใจ นักคิดในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinker) จึงเป็นนักคิดที่ประสานผลประโยชน์และเป็นผู้ที่เข้าใจแนวความคิดของผู้อื่นโดยการมองอย่างถ่อมแก่ว่าผู้อื่นกับตนนั้นมีได้เป็นสิ่งที่ขัดกัน อาจจะมีการขัดกันในประเด็นแต่มิได้ขัดกันในเชิงโครงสร้าง แนวความคิดนี้จะเป็นส่วนที่จะช่วยสร้างสังคมให้เกิดลักษณะสร้างสรรค์มากกว่าแนวความคิดในเชิงขาวกับดำ Ethical Thinking จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งสำหรับผู้นำทั้งเชิงธุรกิจและการเมือง

ประการที่สาม องค์ประกอบสำคัญของการคิดในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) ก็คือ แนวทางในการมองจากสังคมเป็นศูนย์กลาง (Society-centric) โดยปกตินั้นการคิดของคนทั่วไปมักจะเข้าข้างตนเองและมองตนเองเป็นศูนย์กลาง (Ego-centric) และในกรณีของไทยนั้นนอกจากจะมีการมองตัวเองเป็นศูนย์กลางแล้วยังมองในลักษณะเอากลุ่มเป็นตัวตั้ง (Group-centric) ความรู้สึกของรุ่น

ความรู้สึกของกลุ่ม ความรู้สึกของสี เป็นวัฒนธรรมการเมืองอย่างหนึ่งในประเทศไทยและการมองในลักษณะนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม การมองในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) จึงหมายถึงการพยายามมองให้ห่างไกลจากตัวเอง ห่างไกลจากกลุ่ม แต่มุ่งยึดสังคมเป็นศูนย์กลาง (Society-centric) แนวทางการมองดังกล่าวย่อมทำให้มีการสร้างสังคมบนพื้นฐานของการประนีประนอมมากกว่าสังคมของการแยกตัว (Polarization)

การมองในเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) องค์กรประกอบจะมีมากน้อยอย่างไรขึ้นอยู่กับบุคคล ถ้าหากบุคคลนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสังคมโดยมีผลกระทบจากการกระทำของตัวเองต่อสังคมยิ่งมากความจำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องมี Ethical ยิ่งสูง ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของตนเองมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ยิ่งมาก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งถ้าเป็นปัจเจกบุคคลระดับของ Ethical Thinking อาจมีความจำเป็นน้อยกว่าบุคคลสาธารณะ เนื่องจากพฤติกรรมดังกล่าวของปัจเจกบุคคลนั้นมีผลกระทบในวงแคบ ในขณะที่บุคคลสาธารณะจะมีผลกระทบในวงกว้าง เช่นเดียวกันผู้ที่เข้าถึงนักการเมืององค์กรประกอบของการเป็นนักคิดหรือความคิดในเชิงจริยธรรมต้องมีสูง เช่นเดียวกับองค์กรธุรกิจถ้าเป็นบริษัทเอกชนการบริหารต่าง ๆ นั้นองค์ประกอบของ Ethical Thinking อาจจะมีจำนวนน้อยกว่าบริษัทมหาชน ซึ่งจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียมากกว่า

โลกแห่งการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะเป็นโลกแห่งการขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ ผู้นำในทางธุรกิจและทางการเมืองนั้นจำเป็นต้องเป็นผู้ประสานผลประโยชน์แห่งความขัดแย้งนั้นได้ มิใช่เป็นผู้กระตุ้นผลประโยชน์เพื่อตัวเองหรือเพื่อกลุ่ม พัฒนาการในทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศจะไปได้ราบรื่นบนพื้นฐานของการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน (Competitiveness) ได้มากน้อยแค่ไหนย่อมขึ้นอยู่กับการพัฒนาแนวความคิดที่ว่าด้วยเชิงจริยธรรม (Ethical Thinking) โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มผู้นำด้วยกันเป็นสำคัญ

3. วิวัฒนาการของธุรกิจและ Corporate Governance

ธุรกิจนั้นเกิดและขยายตัวพร้อมระบบทุนนิยม (Capitalism) ทุนนิยมหมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่หลักการพื้นฐานในการยอมรับสิทธิของปัจเจกบุคคล (Individual Right) ในอันที่จะเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (Factor of Production) ระบบทุนนิยมจึงมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับอุดมการณ์เสรีนิยม (Liberalism) กล่าวคือ อุดมการณ์เสรีนิยมในทางเศรษฐกิจ (Economic Liberalism) นั้น เน้นการลดบทบาทของภาครัฐโดยปล่อยให้เอกชนเป็นผู้กำหนด ซึ่งจะทำให้ระบบเศรษฐกิจเป็นไปตามกลไกของตลาด การดำเนินการดังกล่าวตามแนวคิดของ อัดัม สมิท (Adam Smith) จะทำให้มือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand) เข้ามาจัดการให้ เป็นไปด้วยดี เสรีนิยม (Liberalism) ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล (Individual Right) ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิในการที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (Right to Property) แนวคิดดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมในการขยายตัวของระบบทุนนิยมอันมีพื้นฐานอยู่บนการยอมรับการคงอยู่และบทบาทของภาคเอกชน

ระบบทุนนิยมกับธุรกิจ (Business) จึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น การขยายตัวของธุรกิจย่อมหมายถึงการขยายตัวของระบบทุนนิยม และในทางตรงกันข้ามพัฒนาการของทุนนิยมย่อมหมายถึง การพัฒนาของระบบธุรกิจนั่นเอง แม้ว่าระบบทุนนิยมนั้นจะเกิดขึ้นก่อนอุดมการณ์เสรีนิยม (Liberalism) ดังจะเห็นได้ว่าในศตวรรษที่ 13-14 ก็มีปรากฏการณ์ในเรื่องของการให้กู้ยืมเงินและการทำธุรกิจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทุนนิยม (Capitalism) ในขณะที่อุดมการณ์เสรีนิยมนั้น เพิ่งจะเริ่มเกิดและขยายตัวในศตวรรษที่ 17

อย่างไรก็ตามการขยายตัวของอุดมการณ์เสรีนิยม (Liberalism) นับว่ามีส่วนกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของระบบทุนนิยม ทั้งนี้เนื่องจากอุดมการณ์ดังกล่าวได้สร้างความชอบธรรมให้กับ (Legitimacy) ให้กับระบบทุนนิยม และเมื่อมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) ในกลางศตวรรษที่ 19 ก็ยิ่งเป็นแรงส่งให้ระบบทุนนิยมขยายปีกและกลายเป็นระบบเศรษฐกิจที่สำคัญในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะการเฟื่องฟูของระบบทุนนิยมนั้น ได้รับแรงหนุนที่สำคัญยิ่งจากการขยายตัวของตลาดการเงิน อันเป็นที่มาของทุน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่หล่อเลี้ยงระบบดังกล่าว

พัฒนาการของธุรกิจ (Business) ที่ดูขนานไปกับระบบทุนนิยมนั้น มีกระบวนการในการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ตามเงื่อนไขเวลาและพัฒนาการของระบบทุนนิยมโลก ในระยะแรกนั้น ในขณะที่ระบบทุนนิยมยังอยู่ในขั้นตอนของการก่อตัวลักษณะของธุรกิจก็จะเป็นการดำเนินการโดยบุคคล หรือครอบครัว ซึ่งการดำเนินการโดยลำพังตนเองหรือครอบครัวหรือกับญาติพี่น้องในหลายกรณีอาจจะมีการดำเนินการจ้างบุคคลอื่น โดยให้ค่าตอบแทน

ธุรกิจในลักษณะแรกจึงมีลักษณะเป็นธุรกิจส่วนตัว (Physical Person) อย่างไรก็ตามเมื่อระบบทุนนิยมมีการขยายตัว อันเป็นผลมาจากการขยายตัวในด้านการตลาด และการค้า การค้นพบเทคโนโลยีใหม่ ๆ ก็ยังมีส่วนช่วยให้เกิดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ และการค้า ในบริบท (Context) ดังกล่าวความจำเป็นที่จะต้องมีทุนรอนเป็นจำนวนมากขึ้น ทำให้ธุรกิจอาจจะต้องอาศัยการลงขันของบุคคลหลายคน ณ จุดนี้เองจึงได้ก่อกำเนิดลักษณะของธุรกิจแบบใหม่ ซึ่งเป็นการจัดตั้งของบุคคลร่วมกัน สิ่งที่บุคคลเหล่านี้จัดตั้งนั้นมีชีวิตและเป้าหมาย ตลอดจนทิศทางในตัวมันที่เป็นอิสระจากผู้ถือหุ้น เราเรียกปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า "นิติบุคคล (Moral Person)"

นิติบุคคล (Moral Person) ในระยะแรกนั้นจะมีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างเจ้าของหรือหุ้นส่วนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา (Physical Person) กับบุคคลตามกฎหมายหรือนิติบุคคล (Moral Person หรือ Juristic Person) ปรากฏการณ์ลักษณะนี้ก็คือ "ห้างหุ้นส่วน (Partnership)" ซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงความรับผิดชอบไม่จำกัดนั้น ห้างหุ้นส่วนนั้นถือว่าเป็นนิติบุคคลก็จริงแต่การกำหนดให้หุ้นส่วนบางคนมีความรับผิดชอบไม่จำกัดนั้น ย่อมเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันของบุคคล (Physical Person) ที่มีต่อการกระทำแม้ในกรอบของบุคคลตามกฎหมาย (Juristic Person) นั่นก็คือ ห้างหุ้นส่วนที่ตัวเองเป็นเจ้าของ

พัฒนาการในลำดับต่อไปของธุรกิจ ซึ่งเป็นผลพวงจากการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลกก็คือ พัฒนาการสู่การจัดตั้ง "บริษัทจำกัด (Limited Company)" การขยายตัวของการค้าและการลงทุน

ยิ่งมีมากขึ้นความจำเป็นในการที่จะใช้ทุนเป็นจำนวนมาก ณ จุดนี้เองจึงเป็นปฏิกิริยาให้เกิดให้มีการจัดตั้งธุรกิจในลักษณะของบริษัท (จำกัด) เพื่อเปิดโอกาสให้มี

การร่วมทุนในฐานะผู้ถือหุ้น (Shareholder) ในวงกว้างขึ้น การเกิดของ “บริษัทจำกัด (Limited Company)” ได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ในวงการธุรกิจ อันได้แก่ จุดเริ่มต้นของการแบ่งแยกระหว่างฝ่ายบริหารกับผู้ถือหุ้น (Shareholder) ในอดีตธุรกิจนั้นผู้บริหารและเจ้าของจะเป็นคนเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน แม้ในกรอบของห้างหุ้นส่วน (Partnership) ก็ยังสะท้อนถึงลักษณะดังกล่าว อย่างไรก็ตามในกรอบของบริษัทจำกัด ความเป็นเจ้าของและฝ่ายบริหาร เริ่มจะมีการแยกออกจากกัน ในทางกฎหมาย แม้ว่าในทางปฏิบัตินั้นผู้ถือหุ้นใหญ่ก็คือฝ่ายบริหารก็ตาม การแบ่งแยกระหว่างฝ่ายบริหารและผู้ถือหุ้นในทางกฎหมายนั้นมีเป้าหมายเพื่อให้มีการแยกความรับผิดชอบ กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นนั้นจะมีความรับผิดชอบจำกัด (Limited Responsibility) กล่าวคือ รับผิดชอบเท่ากับทุนเรือนหุ้นที่ถืออยู่เท่านั้น ในขณะที่ฝ่ายบริหารย่อมมีความรับผิดชอบในส่วนของทิศทางการจัดการและรับผิดชอบในแง่กฎหมายต่อการกระทำของตน นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องมีภาระผูกพันกับผู้ถือหุ้นโดยจะต้องมีความรับผิดชอบ (Accountable) ต่อผู้ถือหุ้น โดยจะต้องขอความเห็นชอบในทิศทางของธุรกิจ และรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้ถือหุ้น

ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ “บริษัทจำกัด (Limited Company)” ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในวงการธุรกิจ ก็คือ การแบ่งแยกความรับผิดชอบของบริษัทออกจากผู้ถือหุ้นหรือผู้ที่เป็นเจ้าของ บริษัทจึงมีลักษณะเป็นนิติบุคคลที่มีความรับผิดชอบแยกออกโดยเด็ดขาดจากถือหุ้น

เมื่อระบบทุนนิยมโลกมีการขยายตัวด้วยอัตราเร่งที่รุนแรงมากขึ้นและแผ่ในวงกว้างขึ้น ความจำเป็นในการระดมทุนเป็นจำนวนมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดปรากฏการณ์ของการจัดตั้ง “บริษัทมหาชน (Public Company)” ซึ่งฐานของผู้ถือหุ้นได้ขยายครอบคลุมวงกว้างขึ้น โดยครอบคลุมผู้ถือหุ้นรายย่อย บริษัทในลักษณะนี้จึงต้องอาศัยการระดมทุนโดยผ่านกลไกของตลาดทุน (Capital Market) พัฒนาการจากบริษัทเอกชน (Private Company) หรือที่เรียกว่า บริษัทจำกัด (Limited Company) สู่บริษัทมหาชน (Public Company) ย่อมหมายถึงขอบเขตความรับผิดชอบที่สูงขึ้นของฝ่ายบริหารที่มีต่อผู้ถือหุ้น ตั้งแต่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จนถึงนักเล่นหุ้นซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายย่อย และเนื่องจากบริษัทมหาชนนั้นมีขนาดใหญ่ขึ้นและเกี่ยวข้องกับผู้ถือหุ้นในวงกว้างขึ้น ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องย่อมมีมากขึ้นทับซ้อน

ยิ่งขึ้น กฎหมายจึงจำเป็นต้องกำหนดกรอบความรับผิดชอบให้แก่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการ (Management)

โดยที่บริษัทมหาชน (Public Company) นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม (Society) ในวงกว้างไม่ว่าจะพิจารณาจากฐานผู้ถือหุ้นหรือกิจกรรมอันเกิดจากบทบาทที่เพิ่มขึ้นตามขนาดของธุรกิจในการผลิตสินค้าและบริการให้แก่สังคมหรือบทบาทในด้านการจ้างงานหรือบทบาทในด้านที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมหรือบทบาทที่เกี่ยวกับเสถียรภาพในด้านการเงินของประเทศ ณ จุดนี้เองความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดขอบเขตและความรับผิดชอบ ตลอดจนการกำหนดมาตรฐานในการบริหาร รวมถึงการกำกับพฤติกรรมกรรมการบริหารจึงเป็นที่มาของ "Corporate Governance" อันหมายถึงระบบความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ที่มีมากมายหลายองค์ประกอบนับตั้งแต่ฝ่ายบริหาร ผู้ถือหุ้น พนักงาน ซัพพลายเออร์ ลูกค้า ชุมชน และสังคมในวงกว้าง บริษัทมหาชนดังกล่าวจึงเหมือนกับบุคคลธรรมดา (Physical Person) ที่จะต้องดำรงตนให้เป็น "ประชาชนที่ดี (Good Citizen)" ฉะนั้น บริษัทมหาชน (Public Company) จึงต้องดำรงตัวให้เป็น "Good Corporate Governance"

4. โลกาวัดกับ Corporate Governance

การขยายตัวของการแข่งขันของธุรกิจไร้พรมแดนในกรอบของโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ยุคหลังสงครามเย็นปี ค.ศ.1989 ได้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและสาระของการแข่งขัน เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงของระบบการแข่งขันดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังกล่าวนั้น ได้เพิ่มมิติแห่งการแข่งขันใหม่ ๆ อีก 3 มิติ คือ มิติของความลึก (Depth) มิติของความเร็ว (Speed) และมิติของการแผ่ขยายในวงกว้าง (Spread) บิล เกตต์ ได้กล่าวไว้ว่าโลกในยุคทศวรรษ 80 นั้น แข่งกันด้วยคุณภาพ (Quality) ในทศวรรษ 90 นั้น แข่งกันด้วยกระบวนการรีเ็นจิเนียริง (Process Reengineering) โลกในยุคปี 2000 หรือสหัสวรรษนั้นจะแข่งกันด้วยความเร็ว เพราะโลกเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ความเร็ว

(Velocity) ดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยให้โลกทั้งใบเชื่อมต่อนเข้าหากันและทำให้ส่วนต่าง ๆ ของโลกผูกพันด้วยความเร็วและความกว้างเป็นหนึ่งเดียว ยุคของเศรษฐกิจดิจิทัลจึงเป็นองค์ประกอบในการสร้าง "หมู่บ้านโลก (Global Village)"

พัฒนาการของการเชื่อมโยงของธุรกิจในรอบของโลกาภิวัตน์หรือการก่อกำเนิดและการขยายตัวของหมู่บ้านโลก (Global Village) จึงทำให้โครงสร้างธุรกิจ ในมิติต่าง ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างส่วนหนึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงในด้านผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder)

ในอดีตนั้นในขณะที่การแข่งขันยังไม่รุนแรง ธุรกิจอาจจะมีเจ้าของที่จำกัดในกลุ่มของวงศาคณาญาติ หรือเพื่อนฝูง ถ้าธุรกิจมีอันเป็นไปผลกระทบจึงมีวงจำกัดอยู่กับบุคคลเหล่านี้ซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) เพียงกลุ่มเดียว เมื่อการแข่งขันเกิดการขยายตัว ธุรกิจย่อมมีความจำเป็นในการปรับตัว การปรับตัวดังกล่าวก็คือการขยายตัวของบริษัทมหาชน (Public Company) เพื่อหวังผลที่จะลดต้นทุนในการบริหารโดยเข้าจดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ โครงสร้างผู้ถือหุ้นของธุรกิจประเภทนี้จึงมีทั้งผู้ถือหุ้นรายใหญ่และผู้ถือหุ้นรายย่อย ในกรณีที่ธุรกิจต้องมียอันเป็นไป ผลกระทบจึงไม่ใช่เพียงแต่จำกัดวงอยู่กับเจ้าของธุรกิจซึ่งได้แก่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่เท่านั้น แต่ยังกระทบกับผู้ถือหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งถือเป็นผู้ถือหุ้นรายย่อย ในกรอบดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ได้มีการขยายวงกว้างขึ้นอีกระดับหนึ่ง ในกรณีที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทมหาชน (Public Company) ทำธุรกิจในทางการเงิน กล่าวคือเป็นสถาบันการเงินไม่ว่าจะเป็นธนาคารหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ หากบริษัทประเภทนี้ต้องมียอันเป็นไปนอกจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่และรายย่อยจะถูกกระทบแล้วยังส่งผลกระทบต่อผู้ฝากเงินและผู้กู้เงินซึ่งก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) นอกจากนั้นเมื่อสถาบันการเงินเหล่านี้ต้องมียอันเป็นไป รัฐบาลก็จำเป็นต้องเข้าดำเนินการช่วยเหลือ เช่น ในกรณีของประเทศไทยต้องอาศัยกองทุนฟื้นฟู ซึ่งก็เกี่ยวข้องกับความจำเป็นในการจัดสรรงบประมาณและเกี่ยวข้องกับภาษีประชาชน การที่สถาบันการเงินเหล่านี้ต้องมียอันเป็นไป จึงส่งผลกระทบต่อรัฐบาลและประชาชนโดยทั่วไป จะเห็นได้ว่าจำนวนของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ในการแข่งขันของธุรกิจนั้นบริษัทต่าง ๆ อาจจะต้องพึ่งพาอาศัยความช่วยเหลือจากรัฐบาล เช่น การอุดหนุนจากรัฐบาล การตั้งกำแพงภาษีจากรัฐบาล การอาศัยสิทธิประโยชน์จากบีโอไอ หรือการมีกฎหมายผูกขาด บริษัทดังกล่าวที่ได้รับความช่วยเหลือเพื่อการแข่งขันนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง เพราะการช่วยเหลือดังกล่าวนั้นอาจจะส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับสินค้าและบริการในต้นทุนที่ถูก แต่ต้องซื้อสินค้าและบริการที่แพงขึ้น อันเกิดจากการปกป้องธุรกิจหรือเป็นผลจากการขาดประสิทธิภาพของธุรกิจอันเนื่องมาจากมาตรการของรัฐ ทั้งยังทำให้ประชาชนหรือประเทศไม่ได้รับการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีหรือระบบการบริหารจัดการที่อาจจะเกิดขึ้นหากมีการเปิดเสรีอย่างเต็มที่ ผลประโยชน์ (Benefit) ที่ธุรกิจดังกล่าวนี้ได้รับจากความช่วยเหลือของมาตรการของรัฐบาล จึงตั้งอยู่บนฐานของต้นทุน (Cost) ที่ประชาชนในประเทศต้องแบกรับแทน ในกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของธุรกิจนั้นผู้มีส่วนได้เสียจึงมิได้จำกัดอยู่แค่ผู้มีส่วนได้เสียในกรอบของบริษัทเท่านั้นแต่ยังเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยส่วนรวม

เมื่อพูดถึงผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) นั้น เราสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกนั้น คือ ผู้มีส่วนได้เสียที่มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งและโดยตรงกับธุรกิจ ในกรอบของกลุ่มดังกล่าว ก็คือผู้ถือหุ้นทั้งที่เป็นรายใหญ่และรายย่อย คณะกรรมการบริษัท ฝ่ายบริหาร และพนักงาน อีกกลุ่มหนึ่งก็คือ ผู้มีส่วนได้เสียประเภทที่มีความสัมพันธ์กับธุรกิจในทางอ้อมหรือไม่ใกล้ชิดนัก ในกรอบของกลุ่มดังกล่าวนี้ ก็คือซัพพลายเออร์และลูกค้า ตลอดจนถึงประชาชนโดยทั่วไป

พัฒนาการของธุรกิจสู่ยุคโลกาภิวัตน์ย่อมหมายถึง การขยายเครือข่ายของบรรษัทข้ามชาติ (MNC-TNC) ในกรอบดังกล่าวนี้ผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าจะเป็นกรอบของกลุ่มแรกหรือกรอบของกลุ่มที่สอง ที่ได้กล่าวถึงขั้นต้นย่อมมีโครงสร้างที่แตกต่างไปจากเดิม เพราะมิได้จำกัดวงอยู่เพียงผู้มีส่วนได้เสียภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้เสียในประเทศอื่น ๆ ที่ธุรกิจ เหล่านี้เข้าไปมีส่วนสัมพันธ์ทั้งในทางตรงและทางอ้อมอีกด้วย

การดำเนินธุรกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อภายนอก (Externality) ในกรอบของโลกาภิวัตน์นั้นจึงมิได้ครอบคลุมอยู่เพียงผลกระทบภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังคงต้องพิจารณาผลกระทบเป็นลูกโซ่ที่เชื่อมโยงทั่วโลกอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ความ

ล้มเหลวของธุรกิจไทยนอกจากจะส่งผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศไทยแล้วยังขยายวงเป็นลูกโซ่จนกลายเป็นวิกฤตของภูมิภาคและทั่วโลก และต้องเตือนร้อนขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารโลก ความล้มเหลวของธุรกิจดังกล่าวจึงมีใช้กระทบเพียงผู้มีส่วนได้เสียในประเทศไทยเท่านั้นแต่ยังส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียทั่วโลก

ในกรณีของการดำเนินธุรกิจ เช่น การจับปลาทูน่า หรือการจับกุ้งในท้องทะเล อาจจะถูกเล่นงานจากอีกประเทศหนึ่ง โดยอ้างว่า เขาเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ที่ถูกกระทบ กล่าวคือการจับปลาทูน่าซึ่งอาจจะจับในบริเวณที่มีปลาโลมา หรือการจับกุ้งในบริเวณที่มีเต่าทะเล การทำธุรกิจดังกล่าวจึงอาจจะส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเลที่จะต้องได้รับการสงวนไว้ บนพื้นฐานดังกล่าวบางประเทศจึงสามารถใช้เป็นข้ออ้างว่าสัตว์ทะเลเหล่านี้ถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียของทุกคนในโลกเมื่อถูกกระทบจากธุรกิจไม่ว่าอยู่จุดไหนของโลกประเทศใดก็ตาม จึงสามารถใช้มาตรการตอบโต้ เพราะถือว่าทุกประเทศเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder)

พัฒนาการของเศรษฐกิจและธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์จึงหมายถึง การขยายตัวและความซับซ้อนของความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ที่มีการขยายตัวในวงกว้าง การบริหารความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าวจึงย่อมหมายถึง ความจำเป็นในการพัฒนา Corporate Governance ซึ่งมีพัฒนาการที่แตกต่างไปจากเดิม เพราะความซับซ้อนของความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ย่อมหมายถึง การหาจุดดุลยภาพ (Balance) ของผลประโยชน์อันหลากหลายของผู้มีส่วนได้เสียที่มีมากมายภายในกรอบของหมู่บ้านโลก (Global Village) นั้นเอง

5. บรรษัทภิบาลกับบทบาทและความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสีย

บรรษัทภิบาล หมายถึง การบริหารหรือการจัดการที่ดีขององค์กร หรือของธุรกิจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือบรรษัทภิบาล หมายถึง การบริหารความสอดคล้องและความพอดี ระหว่างผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ในทุกธุรกิจนั่นเอง

ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ของธุรกิจนั้นครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง ซึ่งได้แก่ ผู้ถือหุ้น คณะกรรมการ ฝ่ายบริหาร และพนักงาน กับผู้มีส่วนได้เสียในทางอ้อม ซึ่งได้แก่ องค์กรประกอบที่มีส่วนสัมพันธ์กับธุรกิจ เช่น ในฐานะ

ของลูกค้า ซัพพลายเออร์ เจ้าหนี้ ตลอดจนชุมชน และประชาชนโดยทั่วไป ในบทรนี้ นั้นจะกล่าวถึงบทบาทและความรับผิดชอบเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียที่มีส่วนเป็นผู้กำหนดทิศทางและการดำเนินงานของธุรกิจโดยตรง เพราะถือว่าเป็นกลุ่มซึ่งเป็นตัวกำหนดผลกระทบที่มีต่อผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ในกรอบดังกล่าวที่จะพูดถึงจึงครอบคลุมเฉพาะ บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้น (Shareholder) คณะกรรมการ (Board of Director) และฝ่ายบริหารระดับสูง

5.1 ผู้ถือหุ้น (Shareholder)

ผู้ถือหุ้นนั้นถือเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในธุรกิจ (Stakeholder) โดยตรง เพราะถือเป็นผู้ที่ได้ผลประโยชน์จากกำไรของการดำเนินงาน ผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชน (Public Company) อาจจำแนกเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่และรายย่อย

ในโลกยุคปัจจุบัน พัฒนาการของธุรกิจยุคใหม่ได้นำไปสู่การแบ่งแยก ระหว่างการบริหาร (Management) และความเป็นเจ้าของ (Ownership) กล่าวคือ ผู้บริหารถือเป็นองค์ประกอบที่แตกต่างไปจากผู้ถือหุ้น และแม้ในทางปฏิบัติ ผู้ถือหุ้นโดยเฉพาะรายใหญ่อย่อมมีส่วนในการควบคุมการบริหารหรือเข้าไปเป็นผู้บริหารเองก็ตาม อย่างน้อยที่สุดในแง่กฎหมายถือเป็นองค์ประกอบที่ต่างหาก และในทางปฏิบัติผู้ถือหุ้นบางส่วนก็ได้เข้าไปมีส่วนกับการบริหาร (Management) โดยเฉพาะกลุ่มของผู้ถือหุ้นรายย่อย (Minority Shareholder)

ผู้ถือหุ้น (Shareholder) นั้นถือเป็นเจ้าของหุ้นหรือเจ้าของเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นเจ้าของบางส่วนของบริษัท ผู้ถือหุ้นจึงเป็นเพียงเจ้าของบางส่วนของบริษัทแต่มิใช่เป็นเจ้าของทรัพย์สินของบริษัทเพราะทรัพย์สินดังกล่าวนั้นเป็นของบริษัท (Corporation) ซึ่งถือเป็นนิติบุคคล (Juristic Person) แตกต่างไปจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของหุ้นนั่นเอง ในกรอบดังกล่าวผู้ถือหุ้น (Shareholder) ในบริษัท จึงมีทั้งสิทธิและความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้ถือหุ้น

ผู้ถือหุ้นของบริษัทจึงมีสิทธิดังต่อไปนี้คือ ประการแรก สิทธิในการที่จะขายหุ้นของตนเอง

ประการที่สอง สิทธิในการออกคะแนนเสียงเพื่อเลือกคณะกรรมการ หรือเห็นด้วยกับทิศทางในการกำหนดนโยบายของบริษัท ประการที่สาม สิทธิในการ

ที่จะฟ้องร้องคณะกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัท ในกรณีที่มีการบริหารงานผิดพลาด ประการที่สี่ สิทธิในการที่จะได้ข้อมูลจากบริษัท และสิทธิในการที่จะได้ส่วนแบ่งของตัวเองในกรณีที่มีการขายทรัพย์สินเนื่องจากบริษัทต้องม้วนเป็นไป

โดยสรุปจากสิทธิดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ถือหุ้น (Shareholder) ย่อมมีบทบาทในการควบคุมเพื่อให้ธุรกิจดำเนินการไปสู่ทิศทางที่ก้าวหน้า และเลือกสรรบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวอีกด้วย

บริษัท (Corporation) ซึ่งเป็นนิติบุคคลนั้นในการดำเนินการมีผลกระทบต่อภายนอก (Externality) ผลกระทบดังกล่าวนั้นย่อมผูกพันบริษัทต่อชุมชนและสังคม ผู้ที่กำหนดทิศทางของบริษัทที่ก่อผลกระทบดังกล่าวซึ่งในที่นี้ก็คือ ฝ่ายบริหารและคณะกรรมการ (Board of Director) จึงย่อมมีความรับผิดชอบต่อผลการกระทำดังกล่าวของบริษัทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นเดียวกับผู้ถือหุ้น (Shareholder) ซึ่งเป็นกลไกที่ควบคุมทิศทางการบริหาร จึงหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่ก่อขึ้นไม่ได้ ผู้ถือหุ้น (Shareholder) จึงมีทั้งสิทธิคู่ขนานไปกับความรับผิดชอบ และแม้แต่ผู้ถือหุ้นรายย่อย ซึ่งแม้จะไม่มีส่วนในการกำหนดฝ่ายบริหารโดยตรงแต่ก็มีบทบาทที่จะแสดงออกถึงการไม่เห็นด้วย หรือในกรณีที่ตลาดทุนบางแห่งได้กำหนดขอบเขตอำนาจโดยให้สิทธิกับผู้ถือหุ้นรายย่อย รวมทั้งสิทธิในการที่จะกำหนดผู้ที่อยู่ในคณะกรรมการบางคนได้ ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นรายย่อยที่มีต่อทิศทางการบริหารของบริษัทจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ประเทศที่มีการพัฒนาที่ดี กฎหมายจะต้องมีการกำหนดสิทธิและความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นเพื่อที่จะเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาสู่การเป็น "การบริหารบริษัทที่ดี (Good Corporate Governance)" องค์ประกอบหนึ่งของกรอบดังกล่าวจึงหมายถึง การกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะเอื้ออำนวยต่อการบริหารที่มีการถ่วงดุลอันเหมาะสมระหว่างผู้ถือหุ้นกับฝ่ายบริหาร และระหว่างผู้ถือหุ้นรายใหญ่และรายย่อยนั่นเอง

5.2 คณะกรรมการ (Board of Director)

คณะกรรมการ ถือเป็นสะพานเชื่อมระหว่างผู้ถือหุ้น (Shareholder) และฝ่ายบริหาร ธุรกิจยุคใหม่นั้นเป็นธุรกิจที่มีการแบ่งแยกระหว่างองค์ประกอบ

ของความเป็นเจ้าของ (Ownership) และฝ่ายบริหาร (Management) แม้ว่าผู้ถือหุ้น (Shareholder) จะมีส่วนในการที่จะควบคุมทิศทางของฝ่ายบริหารอย่างกว้าง ๆ อย่างไรก็ตามในการที่จะควบคุมการบริหารให้อยู่ในทิศทางที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกที่เป็นสะพานเชื่อมและมีส่วนใกล้ชิดกับฝ่ายบริหารมากกว่าผู้ถือหุ้น (Shareholder) กลไกดังกล่าวก็คือ คณะกรรมการของบริษัท (Board of Director)

คณะกรรมการ (Board of Director) จึงต้องทำหน้าที่ดูแลผู้ถือหุ้นในการที่จะควบคุมฝ่ายบริหารให้ดำเนินการเพื่อผลักดันให้ธุรกิจดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

คณะกรรมการบริษัท (Board of Director) จึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เลือกและประเมินผู้บริหารในระดับสูง (CEO) ของบริษัท ตลอดจนกำหนดผลตอบแทนและการวางแผนให้เกิดความต่อเนื่องของฝ่ายบริหาร
2. พิจารณาและอนุมัติในด้านการเงิน ตลอดจนการกำหนดแผนและกลยุทธ์ของบริษัท
3. ให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารลำดับสูง
4. แนะนำและเสนอต่อผู้ถือหุ้นในการที่จะคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาเป็นกรรมการตลอดจนประเมินการทำงานของคณะกรรมการ
5. ทบทวนและพิจารณาระบบของบริษัทเพื่อที่จะให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายตลอดจนความสัมพันธ์กับชุมชน

ในการดำเนินการดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้มีตัวแทนที่เป็นกลางทำหน้าที่เป็นกรรมการอิสระ (Independence Director) ในการดูแลผลประโยชน์ของชุมชนหรือผลประโยชน์ที่ต่างหากไปจากผู้ถือหุ้น

โดยสรุป ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ (Board of Director) จึงอาจจำแนกออกเป็นหน้าที่หลัก 2 ประการคือ

ประการแรก หน้าที่ที่จะต้องซื่อสัตย์ (Duty of Loyalty) กล่าวคือ คณะกรรมการจะต้องมีความรับผิดชอบหรือหน้าที่ที่จะต้องซื่อสัตย์ต่อผู้ถือหุ้น

เช่น ในกรณีที่มีการรวมกันได้นั้นอยู่ในคณะกรรมการของ 2 บริษัทที่มีผลประโยชน์ขัดกัน กรรมการท่านนั้นต้องลาออกจากบริษัทใดบริษัทหนึ่ง เป็นต้น

ประการที่สอง หน้าที่ในการควบคุมดูแล กล่าวคือคณะกรรมการจะต้องมีความรับผิดชอบ ในการที่จะควบคุมดูแลเพื่อให้บริษัทไปได้ด้วยดี

ความรับผิดชอบดังกล่าวนี้ย่อมหมายถึงการรู้จักใช้วิจารณญาณในการเลือกสรรฝ่ายบริหารหรือลงโทษฝ่ายบริหารในกรณีที่มีความผิดพลาด ความรับผิดชอบในการที่จะเสาะหาข้อมูลเพื่อสามารถใช้ดุลยพินิจที่ถูกต้องเพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น นอกจากนี้คณะกรรมการยังต้องใช้ดุลยพินิจและข้อมูลในการป้องกันมิให้การดำเนินงานของบริษัทส่งผลกระทบต่อ (Externality) ต่อบุคคลอื่นหรือชุมชน อาทิ ปัญหาในการสร้างมลภาวะต่อชุมชน เป็นต้น

ในประเทศที่เน้นในเรื่องของ Good Corporate Governance จึงย่อมมีกฎหมายหรือกฎระเบียบเพื่อที่จะกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ (Board of Director) เพื่อมีส่วนในการผลักดันให้การดำเนินงานของบริษัทโดยฝ่ายบริหารเป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และไม่สร้างปัญหาหรือผลกระทบต่อภายนอก

5.3 ฝ่ายบริหาร (Top Management)

ฝ่ายบริหารที่มีส่วนในการกำหนดทิศทางของบริษัทนั้น ก็คือกรรมการผู้จัดการใหญ่ (CEO) และฝ่ายบริหารระดับสูงอื่น ๆ ฝ่ายบริหารของธุรกิจนั้นคือผู้กุมบังเหียน หรือเป็นผู้กำหนดทิศทางของบริษัท ในขณะที่คณะกรรมการนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบ (Accountable) ต่อผู้ถือหุ้น ฝ่ายบริหาร (Management) จะต้องมีความรับผิดชอบ (Accountable) ต่อคณะกรรมการของบริษัท (Board of Director) ฝ่ายบริหารระดับสูงของบริษัทซึ่งเป็นผู้กำหนดทิศทางของธุรกิจนั้นมีหน้าที่และความรับผิดชอบในอันที่จะผลักดันให้ธุรกิจไปในทิศทางที่ถูกต้อง และสร้างผลประโยชน์ให้กับผู้ถือหุ้นโดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม ผู้บริหารจึงต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารธุรกิจอย่างเต็มที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและด้วยคุณธรรม ในการดำเนินการดังกล่าวนี้ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทอันประกอบด้วย

ประการแรก รู้จักพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ และผลักดันให้องค์กรเคลื่อนไปข้างหน้าให้สอดคล้องกับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เคลื่อนไปด้วยอัตราเร่งโดยเฉพาะในยุคของเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy)

ประการที่สอง ฝ่ายบริหารจะต้องใช้วิจารณ์ญาณและเหตุผลในการตัดสินใจพร้อมด้วยการเสาะหาข้อมูลเพื่อให้การตัดสินใจดังกล่าวนี้เป็นผลประโยชน์อย่างเต็มที่ต่อธุรกิจ ตลอดจนบทบาทในการสื่อสารกับพนักงาน เพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจ

ประการที่สาม ผู้บริหารนั้นจะต้องมีบทบาทในการเชื่อมโยงกับองค์กรประกอบภายนอก เช่น การสร้างสมรรถภาพในการเชื่อมโยงกับซัพพลายเออร์และลูกค้า

ประการที่สี่ ฝ่ายบริหารนั้นจะต้องควบคุมดูแลเพื่อป้องกันมิให้ผลการดำเนินงานของบริษัทก่อผลกระทบภายนอก (Externality) ต่อสังคมและชุมชน

ประการที่ห้า ฝ่ายบริหารนั้นจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมในการบริหาร

ประเทศที่มีการพัฒนา “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)” จึงจำเป็นที่จะต้องมีตัวบทกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร เพื่อให้ลักษณะการบริหารนั้นมีความสอดคล้องหรือดุลยภาพกับองค์กรประกอบอื่น ๆ หรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า Corporate Governance จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการจัดระบบหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้เกิดดุลยภาพของส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในธุรกิจเอง และระหว่างธุรกิจกับองค์กรประกอบภายนอกซึ่งรวมทั้งชุมชนและองค์กรประกอบอื่น ๆ นั้นเอง

6. จริยธรรมทางธุรกิจ กับ แนวทางในการพัฒนาบรรษัทภิบาล

(Good Corporate Governance)

Corporate Governance นั้นหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรประกอบต่าง ๆ ของธุรกิจกล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) กลุ่มต่าง ๆ อันประกอบด้วยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้ถือหุ้นรายย่อย ฝ่ายบริหาร

พนักงาน ซัพพลายเออร์ ลูกค้า เจ้าหนี้ ชุมชน และสังคมในวงกว้าง จริยธรรม (Ethics) หมายถึง ความประพฤติอันดีงามซึ่งหมายถึงคุณภาพระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนสังคม ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อน ๆ

พัฒนาการของธุรกิจในรอบของโลกาภิวัตน์ซึ่งหมายถึง การขยายความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) เป็นวงกว้างขึ้น ย่อมส่งผลให้เกิดประเด็นปัญหาของความขัดแย้งของผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่แตกต่างกันเหล่านี้ ความจำเป็นในการที่จะประสานผลประโยชน์และสร้างความประนีประนอมเพื่อให้มีคุณภาพของผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ Corporate Governance ในตัวมันเองย่อมหมายถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างกลไกเพื่อให้มีคุณภาพแห่งผลประโยชน์หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้าง “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)” นั่นก็คือการทำให้เกิด “นิติบุคคลที่ดี” เสมือนหนึ่งการทำให้มี “พลเมืองดี (Good Citizen)” ขึ้นมานั่นเอง

แนวความคิดในการสร้างและพัฒนา “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)” จึงนำมาซึ่งการแก้ไขตัวบทกฎหมายเพื่อกำหนดข้อบังคับเพื่อให้นิติบุคคลดำเนินการให้อยู่ในร่องในรอยของกฎหมาย อย่างไรก็ตามการเป็นพลเมืองดี (Good Citizen) นั้น มิได้หมายความว่าบุคคลคนนั้นทำตามในกรอบของกฎหมายเท่านั้น แต่พลเมืองดีนั้นจะต้องทำมากกว่าที่ถูกกำหนดโดยกฎหมาย อาทิ นักข่าวที่ดีนั้นไม่ใช่เพียงทำให้สิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของจรรยาบรรณของนักข่าว และนักข่าวที่ดีมากกว่านี้ย่อมหมายถึงนักข่าวที่รู้ผิดรู้ชอบ ยิ่งกว่าที่มีการกำหนดไว้ในจรรยาบรรณ ความรู้ผิดชอบดังกล่าวนี้ก็คือการมีจรรยาบรรณ (Ethics) นั่นเอง ธุรกิจก็เช่นเดียวกัน ธุรกิจที่ดีจึงมิใช่หมายความเพียงว่า เป็นธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงความหมายที่กว้างและลึกกว่านั้น ธุรกิจบางแห่งอาจจะทำธุรกิจที่ถูกกฎหมายแต่สร้างมลภาวะให้กับชุมชน ย่อมเป็นธุรกิจที่ยังมีจุดด่าง การทำธุรกิจที่ดีจึงย่อมหมายถึงการมีกรอบของพฤติกรรม (Code of Conduct) ที่ดีเป็นตัวกำหนด นอกจากนั้นธุรกิจที่ดีก็เหมือนกับคนจะต้องรู้ผิดรู้ชั่วนั้นก็คือ การมีจรรยาบรรณ

การทำธุรกิจให้เป็น “บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)” จึงมิใช่เป็นเพียงการทำธุรกิจถูกกฎหมายเท่านั้นแต่ยังหมายถึง การทำธุรกิจที่มี

ส่วนสัมพันธ์กับการมีจริยธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของธุรกิจในการรอบของ Corporate Governance ในโลกยุคใหม่จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะให้ธุรกิจดังกล่าวเป็น "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)" สาธของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็คือ การสอดใส่จริยธรรมเข้าไป จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) กับ Corporate Governance จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และนับวันความสัมพันธ์ดังกล่าวยิ่งมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เมื่อความซับซ้อนของผลประโยชน์ของธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์มีมากขึ้น และผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ขยายวงกว้างขึ้น จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) และ Corporate Governance จึงกลายเป็นสายสัมพันธ์ที่ไม่สามารถตัดขาดออกจากกันได้ ระดับพัฒนาการของธุรกิจในปัจจุบันในประเทศต่าง ๆ จึงสามารถวัดได้จากทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับ Corporate Governance กล่าวคือ ประเทศที่ยังมีหลักเกณฑ์ในด้าน Corporate Governance ยี่งน้อย ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบที่ต่ำของจริยธรรม ย่อมเป็นประเทศที่ยังมีความล่าช้าในด้านตลาดทุน ประเทศที่มีความเข้มข้นของจริยธรรมทางธุรกิจและ Corporate Governance ย่อมเป็นดัชนีที่วัดถึงความเจริญของตลาดทุนของประเทศนั้น ๆ

7. สาธในทางปฏิบัติของจริยธรรมทางธุรกิจ และ บรรษัทภิบาล

จริยธรรมทางธุรกิจนั้น ในกรอบกว้าง ๆ ย่อม หมายถึง การสร้างดุลยภาพหรือการประนีประนอมระหว่างผลประโยชน์อันหลากหลายของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) กลุ่มต่าง ๆ อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวนี้ยังมีลักษณะเป็นนามธรรม การเรียนรู้ถึงจริยธรรมทางธุรกิจในยุคปัจจุบันนั้น จะต้องมึลักษณะเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของธุรกิจที่จะต้องอธิบายเป็นข้อเท็จจริง และเป็นรูปธรรม

จริยธรรมในทางธุรกิจที่จะอธิบายให้เป็นรูปธรรมนั้น กลไกที่จะเป็นตัวแปลงสภาพจากแนวคิดในทางนามธรรมสู่การเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัตินั้นสามารถที่จะนำแนวคิดที่ว่าด้วย "รูปแบบการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Ethical Decision Model : EDM)" เข้ามาใช้ได้

รูปแบบการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Ethical Decision Model: EDM) นั้นมิใช่กรอบการคำนวณในทางเศรษฐศาสตร์ แต่เป็นเพียงกรอบของคำถามกว้าง ๆ ที่จะนำไปสู่การหาคำตอบที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้สาระของจริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics)

รูปแบบการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (Ethical Decision Model: EDM) นั้นหมายถึงการหาคำตอบจากคำถาม 4 ข้อดังนี้ คือ

1. มันเป็นเรื่องอะไร (What is the question?) กล่าวคือ การตั้งคำถามว่ามีอะไรที่ถือเป็นผลกระทบต่อธุรกิจ และใครจะเป็นผู้ถูกระทบและอย่างไร
2. มันมีผลกระทบต่อธุรกิจอย่างไร (How does it affect this business?) มันมีความเกี่ยวข้องอย่างไรระหว่างประเด็นดังกล่าวกับจริยธรรม และสัมพันธ์กับธุรกิจของเราอย่างไร
3. อะไรคือข้อจำกัดภายนอก (What are the external constraints?) กล่าวคือ มีข้อจำกัดในด้านกฎหมายหรือกฎระเบียบหรือค่านิยมของสังคมที่มีต่อการกระทำหรือกิจกรรมของธุรกิจหรือไม่
4. การใช้หลักการเชิงจริยธรรม (Apply the ethical principles) กล่าวคือ เมื่อได้หาคำตอบจากคำถามทั้ง 3 ข้อแรกแล้วก็คือ การหาข้อสรุปในเชิงจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองต่อประเด็นดังกล่าวทั้งหมด

สาระสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) บนพื้นฐานของรูปแบบการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (EDM) นั้นก็คือ

1. มันเป็นเรื่องอะไร (What is the question?)

ประเด็นของปัญหาก็คือ สิ่งที่ธุรกิจกำลังทำอยู่หรือกิจกรรมใด ๆ ที่ผู้บริหารและบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจกำลังดำเนินอยู่นั้นมีอะไรที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางจริยธรรมหรือไม่ อาทิ ผู้บริหารของสถาบันการเงินซึ่งหาผลประโยชน์ส่วนตนจากการปล่อยกู้ให้กับคนรู้จักหรือญาติมิตร (Cronyism) หากมีการพิจารณาอย่างลึกซึ้งย่อมเห็นประเด็นทางจริยธรรม ทั้งนี้เพราะย่อมหมายความว่าผลประโยชน์ส่วนตนที่ได้จะต้องกระทบกับผลประโยชน์ของสังคมนั่นก็คือ ผู้ฝากเงินและผู้ถือหุ้น เนื่องจากมีส่วนในการทำให้เกิดสินเชื่อที่ไม่ได้คุณภาพและนำไปสู่

ปัญหาในระยะยาวดังที่วิกฤตในประเทศไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวอย่างเด่นชัด

ผู้ที่อยู่ในวงในธุรกิจซึ่งอาจจะหมายถึง ผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ซึ่งรู้ถึงความลับของธุรกิจก่อนผู้อื่น และนำความได้เปรียบดังกล่าวไปแสวงหาผลประโยชน์ เช่น ซื้อหุ้นก่อนที่ข่าวคราวดังกล่าวจะปรากฏออกมา การกระทำดังกล่าวย่อมพอประเมินผลที่จะกระทบต่อผู้ถือหุ้นรายย่อยที่มีความเสียเปรียบและต้องซื้อหุ้นในราคาที่สูงขึ้น ประเด็นดังกล่าวย่อมชี้ให้เห็นถึงปัญหาทางจริยธรรมทางธุรกิจ

2. มันมีผลกระทบต่อธุรกิจอย่างไร (How does it affect this business?)

ประเด็นของคำถามดังกล่าวนี้ก็คือ การพิจารณาว่ากิจกรรมหรือการกระทำของผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจนั้น จะนำไปสู่ผลกระทบต่อตัวธุรกิจในทางลบได้หรือไม่ในอนาคต ประเด็นดังกล่าวแม้จะไม่ผิดกฎหมายแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมหรือไม่ เช่น บริษัทที่สร้างมลภาวะให้กับชุมชน แม้ว่าในบางประเทศอาจไม่มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างเด่นชัด กิจกรรมของธุรกิจดังกล่าวถือว่าถูกต้องตามกฎหมายก็จริง แต่ในทางปฏิบัติย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนในบริเวณนั้นซึ่งอาจจะนำมาซึ่งการประท้วงและความเกลียดชังที่ชุมชนดังกล่าวที่มีต่อธุรกิจทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจดำเนินโดยคิดถึงผลประโยชน์ฝ่ายเดียว และมีได้กันถึงผลประโยชน์ของสังคม และชุมชนประกอบด้วย การดำเนินกิจกรรมของธุรกิจในลักษณะนี้ จึงถือว่าขาดจริยธรรมและสามารถส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ระยะยาวของธุรกิจดังกล่าวได้ในทางปฏิบัติ

3. อะไรคือข้อจำกัดภายนอก (What are the external constraints?)

ในการพิจารณาประเด็นของจริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) นั้นจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดในด้านกฎหมาย กฎระเบียบ หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมประกอบด้วย กิจกรรมบางอย่างนั้นอาจมีข้อกำหนดกฎหมายห้ามไว้อย่างเด่นชัดหรือมีกฎระเบียบกำหนดไว้อย่างเด่นชัด การฝ่าฝืนดังกล่าวย่อมถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และข้อกำหนดดังกล่าวก็จะเป็นองค์ประกอบที่ปิดกั้นหรือป้องปรามมิให้ธุรกิจหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจไปดำเนินการ ข้อกำหนดกฎหมายดังกล่าวนี้

เท่ากับช่วยตัดประเด็นถือเป็นการผิดจริยธรรมคู่ไปด้วยนั้น ข้อห้ามดังกล่าวทางกฎหมายจึงเท่ากับเป็นการป้องปรามไม่ต้องให้มีการพิจารณาประเด็นทางจริยธรรมในอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามในบางกรณีนั้น กฎหมายอาจจะไม่มีการห้ามไว้แต่สภาวะแวดล้อมทางสังคมอาจไม่เอื้ออำนวยหรือต่อต้าน ตัวอย่างเช่น การควบกิจการอย่างไม่เป็นมิตร (Hostile Takeover) ความพยายามของธุรกิจที่จะไปควบคุมกิจการของอีกธุรกิจหนึ่งแม้จะไม่มีข้อห้ามในแง่กฎหมายแต่ก็เป็นกรกระทำที่ขัดกับความรู้สึกของคนในสังคมนั้น ซึ่งก็ถือเป็นประเด็นทางจริยธรรมอีกแห่งหนึ่งและส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจได้ในอนาคต

4. การใช้หลักการเชิงจริยธรรม (Apply the ethical principles)

การพยายามตั้งคำถาม และการพิจารณาประเด็นในทางจริยธรรมจากข้อ 1 ถึงข้อ 3 ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น หากได้แง่มุม หรือประเด็นที่สัมพันธ์กับจริยธรรมทางธุรกิจ แนวทางขั้นต่อไปย่อมหมายถึง การหาคำตอบที่เป็นสาระสำคัญในเชิงธุรกิจ (Business Ethics) นั่นก็คือ การดำเนินการใด ๆ ที่เป็นรูปธรรมในการที่จะหลีกเลี่ยงผลการกระทำที่อาจจะเกิดขึ้นหากมิได้ยับยั้งไว้ หรือหากมีการดำเนินการไปแล้วจะต้องดำเนินการเพื่อแก้ไข หรือลดผลกระทบในด้านต่าง ๆ การหาคำตอบและการแสวงหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมในกรอบของจริยธรรมทางธุรกิจดังกล่าวนี้ อาจจะส่งผลกระทบต่อกำไรของบริษัทในระยะสั้น แต่ต้องยอมรับข้อเท็จจริงที่ว่า จะเป็นการรักษาผลประโยชน์ในระยะยาวของบริษัท และถือเป็นแนวทางในการเสริมสร้างมูลค่าหุ้นที่ยั่งยืน (Increasing Shareholder Value) ซึ่งเป็นแนวคิดของเป้าหมายธุรกิจในโลกปัจจุบัน นั่นคือการเน้นคุณค่าที่ยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะส่งผลประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นมากกว่า ทั้งยังมีส่วนช่วยสร้างความสมดุลให้กับผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ทุกกลุ่มอีกด้วย

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า โลกธุรกิจในยุคปัจจุบันจริยธรรมทางธุรกิจได้กลายมาเป็นองค์ประกอบและสาระสำคัญของ Corporate Governance ทั้งยังช่วยสร้างเสริมมูลค่าของธุรกิจให้ยั่งยืนอีกด้วย

8. การจัดการระหว่างประเทศ (International Governance) : กรณีศึกษาในประเทศต่าง ๆ

Corporate Governance นั้นหมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของธุรกิจซึ่งประกอบด้วยผู้ถือหุ้น คณะกรรมการ ฝ่ายบริหาร พนักงาน ลูกค้า ซัพพลายเออร์ เจ้าหนี้ ตลอดจนชุมชนและสังคม โครงสร้างความสัมพันธ์เหล่านี้จะมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและพัฒนาการของระบบธุรกิจในแต่ละประเทศ ในบางประเทศโครงสร้างของคณะกรรมการ (Board of Director) จะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลและบทบาทของผู้ถือหุ้น (Shareholder) ดังในกรณีของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ในบางประเทศนั้นโครงการสร้างผู้ถือหุ้นอาจสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทร่วมกันระหว่าง 3 ฝ่ายคือ ผู้ถือหุ้น ฝ่ายบริหาร และแรงงาน เช่น ในกรณีของประเทศเยอรมัน ในบางประเทศนั้นโครงสร้างของคณะกรรมการจะสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของภาครัฐและธนาคาร ทั้งนี้เนื่องจากว่าธุรกิจของประเทศฝรั่งเศสนั้นมีน้ำหนักของภาครัฐอยู่สูง การศึกษาถึง Corporate Governance จึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงพื้นฐานแห่งความแตกต่างของแต่ละประเทศ ในบทนี้จึงจะนำเสนอลักษณะของ Corporate Governance ในประเทศต่าง ๆ เป็นกรณีศึกษา

1. ประเทศญี่ปุ่น

Corporate Governance ในประเทศญี่ปุ่นนั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดของฝ่ายบริหารและพนักงาน แม้ว่าคณะกรรมการ (Board of Director) ในแง่กฎหมายนั้นจะได้รับการเลือกตั้งจากผู้ถือหุ้น และจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นในการกำหนดทิศทางและนโยบายของบริษัท อย่างไรก็ตามในทางความเป็นจริงนั้นคณะกรรมการของบริษัท (Board of Director) ในประเทศญี่ปุ่นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงผลประโยชน์ของฝ่ายบริหารและพนักงานมากกว่าผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น คณะกรรมการของบริษัท (Board of Director) ของประเทศญี่ปุ่นถือได้ว่ามีอำนาจมากในการกำหนดทิศทางของบริษัท และรับผิดชอบต่อตนเองมากกว่ากับผู้ถือหุ้น ลักษณะดังกล่าวนี้เกิดจากข้อเท็จจริง 2 ประการคือ

ประการแรก กรรมการของบริษัทในประเทศญี่ปุ่นนั้น ร้อยละ 80 จะมาจากฝ่ายบริหารระดับสูง หรือเคยเป็นพนักงานของบริษัทมาก่อน และโดยที่ประเทศ

ญี่ปุ่นนั้นมีการเน้นในเรื่องของอำนาจลดหลั่น (Seniority) จึงทำให้กรรมการที่เป็นผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโส เป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดแนวนโยบายและทิศทางหรือบริษัท

ประการที่สอง ผู้ถือหุ้นของบริษัทในญี่ปุ่นนั้น มักจะไม่ค่อยแสดงบทบาทที่เป็นเช่นนี้เพราะโครงสร้างบริษัทในญี่ปุ่นนั้นมีการถือไขว้ (Passive Owner) ระหว่างกลุ่มเจ้าของต่าง ๆ นอกจากนั้นนักลงทุนประเภทสถาบันในญี่ปุ่นก็มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบสัดส่วนในการถือครองหุ้น โครงสร้างผู้ถือหุ้นใหญ่ซึ่งไขว้กันในญี่ปุ่น จึงเป็นตัวอธิบายให้เห็นถึงข้อเท็จจริงว่าเป้าหมายของธุรกิจนั้นมีใช้หวังผลระยะสั้นในรูปของกำไร แต่เน้นในเรื่องของการเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นบริษัทที่คำนึงถึงความสัมพันธ์กับองค์ประกอบในบริษัท นั่นก็คือ คุณภาพและความสอดคล้องของผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างฝ่ายบริหารและพนักงาน

ในกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเทคโอเวอร์ (Takeover) อย่างเป็นอริกัน (Hostile Takeover) จึงมีน้อยได้เกิดในประเทศญี่ปุ่น

2. ประเทศเยอรมัน

Corporate Governance ของประเทศเยอรมันนั้นมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งก็มีบางส่วนที่ใกล้เคียงกับระบบของญี่ปุ่น กล่าวคือสะท้อนถึงผลประโยชน์ของฝ่ายแรงงาน ระบบ Corporate Governance ของประเทศเยอรมันนั้นจะสะท้อนถึงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) หลายกลุ่ม นับตั้งแต่ผู้ถือหุ้น ลูกจ้าง (Employees) ธนาคารที่เป็นเจ้าหนี้ ลูกค้า ตลอดจนผลประโยชน์สาธารณะ ภาพสะท้อนของความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าวนั้นก็คือคณะกรรมการ (Board of Director) ของบริษัทในเยอรมันนั้นจะประกอบด้วยตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ กรรมการบางส่วนมาจากผู้ถือหุ้น บางส่วนมาจากตัวแทนของพนักงาน บางส่วนมาจากธนาคารที่ปล่อยกู้ และบางส่วนเป็นตัวแทนอิสระที่จะช่วยปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนและสาธารณะ

Corporate Governance ของประเทศเยอรมันจึงสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและอำนาจที่ค่อนข้างสูงของคณะกรรมการของบริษัท และฝ่ายบริหารมากกว่าที่จะสะท้อนถึงอำนาจของผู้ถือหุ้น

3. ประเทศฝรั่งเศส

Corporate Governance ของประเทศฝรั่งเศสนั้นจะสะท้อนถึงโครงสร้างของบทบาทและอิทธิพลของรัฐ ธนาคาร และตัวแทนของเจ้าของ ซึ่งมีลักษณะเป็นครอบครัว

ธุรกิจของประเทศฝรั่งเศสนั้นสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกนั้นเป็นธุรกิจที่มีลักษณะเป็นรัฐวิสาหกิจ โครงสร้างของธุรกิจดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นบทบาทของภาครัฐ คณะกรรมการของบริษัทประเภทนี้ส่วนใหญ่ก็จะแต่งตั้งโดยภาครัฐ ประเภทที่สองนั้น มีลักษณะเป็นธุรกิจครอบครัว คณะกรรมการบริหารจึงมาจากผลประโยชน์ของกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตามในธุรกิจทั้งสองประเภทนั้น อิทธิพลของธนาคารจะมีอยู่มากและจะมีตัวแทนอยู่ในคณะกรรมการทั้งประเภทที่เป็นรัฐวิสาหกิจและธุรกิจของเอกชน

Corporate Governance ของประเทศฝรั่งเศสจะมีลักษณะโดดเด่นคืออำนาจของประธานกรรมการบริหาร (President-Directeur-General: PDG) ซึ่งจะมีอำนาจสูงสุดในการกำหนดทิศทางและนโยบายของบริษัท ทั้งในกรอบของรัฐวิสาหกิจและบริษัทเอกชน Corporate Governance ของประเทศฝรั่งเศสจึงมีลักษณะสืบทอดประเพณีอำนาจนิยม (Dirigisme) เช่นเดียวกับโครงสร้างทางการเมืองของประเทศฝรั่งเศสนั่นเอง ในกรอบดังกล่าวบทบาทของผู้ถือหุ้นจึงมีอยู่อย่างจำกัด

4. ระบบแองโกลแซกซอน: สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

Corporate Governance ในประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษนั้นจะมีลักษณะสำคัญประการหนึ่งก็คือ พลังอำนาจของผู้ถือหุ้น (Shareholder) ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและแนวนโยบายของบริษัทโดยผ่านการควบคุมคณะกรรมการ (Board of Director) ของบริษัท กล่าวคือ คณะกรรมการของบริษัท (Board of Director) จะต้องรับผิดชอบ (Accountable) ในการบริหารงานอย่างเต็มที่ต่อผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้น (Shareholder) ของบริษัทในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษนั้นจะมีบทบาทสูงมาก (Active) ในการควบคุมดูแลการทำงานของคณะกรรมการ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะนักลงทุนประเภทสถาบันก็ดี หรือผู้ถือหุ้นอื่น ๆ ก็ดี ต่างก็มีความตื่นตัวในการที่จะรักษาผลประโยชน์และผลกำไรเป็นที่ตั้ง ในสภาพดังกล่าวโครงสร้างของคณะกรรมการ (Board of Director) ในระบบแองโกลแซกซอนจึงสะท้อนผล

ประโยชน์ของผู้ถือหุ้นอย่างมากผิดกับระบบญี่ปุ่นและเยอรมันที่คณะกรรมการนั้นสะท้อนผลประโยชน์ของฝ่ายบริหาร แรงงาน และชุมชน

5. ประเทศไทย

Corporate Governance ของประเทศไทยนั้นจะสะท้อนถึงความล้มล้างของระบบของตลาดทุน กล่าวคือคณะกรรมการ (Board of Director) ของบริษัทในประเทศไทยนั้นจะสะท้อนเป็นเพียงตัวแทน (Proxy) ของผู้ถือหุ้นรายใหญ่เท่านั้น แม้ว่าในทางความเป็นจริงนั้นจะมีกรรมการอิสระสำหรับในกรณีของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ก็ตาม ในทางปฏิบัติกรรมการอิสระเหล่านี้ก็มักจะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและได้รับความไว้วางใจจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ในกรอบดังกล่าวคณะกรรมการจึงไม่ค่อยมีบทบาท บทบาทในการบริหารและกำหนดทิศทางของธุรกิจจึงอยู่กับฝ่ายบริหารระดับสูง ซึ่งก็คือตัวแทนโดยตรงของผู้ถือหุ้นรายใหญ่นั้นเอง

อย่างไรก็ตามวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของระบบ Corporate Governance ที่มีพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการหาผลประโยชน์และคอร์รัปชันในรูปแบบต่าง ๆ และส่งผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นรายย่อยและต่อสังคม ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงได้สร้างแรงกดดันอันนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนากฎเกณฑ์ตลอดจนจรรยาบรรณที่จะเป็นกรอบให้บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ดำเนินตนให้เป็น "บรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance)"

Corporate Governance นั้นกำลังอยู่ในขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลจากการขยายตัวของโลกาภิวัตน์ (Globalization) การขยายตัวของความร่วมมือโดยเฉพาะในกรอบของสหภาพยุโรป ได้สร้างแรงกดดันในการที่จะมีการประสานนโยบายเพื่อวางกรอบ Corporate Governance ร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป นอกจากนั้นการขยายตัวของทุนสู่ทั่วโลกได้สร้างแรงกดดันให้ประเทศต่าง ๆ ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาตลาดทุนให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อตอบสนองต่อการไหลของทุนระหว่างประเทศ แรงกดดันดังกล่าวจึงมีส่วนพัฒนาให้ Corporate Governance ในประเทศต่าง ๆ เริ่มมีแนวทางเข้าหากัน (Convergence) โดยเฉพาะในกรอบของกลุ่มประเทศ G7 ก็มีแนวโน้มที่จะประสาน Corporate Governance ให้มีการوبر่วมกัน

บรรณานุกรม

- Allen, Steven. 2003. **"Financial Risk Management,"** Wiley, New Jersey.
- Barca, F, and M.Becit. 2001. **"The Control of Corporate Europe,"** Oxford University Press, Oxford.
- Carlsson, R.H. 2001. **"Ownership and Value Creation,"** Wiley.
- Coffee, J.C. 1999. **"The Future as History: The prospect for Global Convergence in Corporate Governance an its implication,"** North Western University, Law Review Vol.93.
- Dallas, George. 2004. **"Governance and Risk,"** McGraw Hill, N.Y.
- La Porta, R.F.Lopez-de-Silawes, A.Shleifer 1999. **"Corporate Ownership Around the World,"** Journal of Finance, Vol.54.
- Mc Gregor, L. 2000. **"The Human Face of Corporate Governance,"** Pal grave.
- Hampben-Turner, C.and F.Hrompenaars, 1993. **"The Seven Cultures of Capitalism,"** Judy Piatkus Ltd, London.
- Higgs, D. 2003. **"Review of the Role and Effectiveness Directors,"** www.dti.gov.uk, Review, Jan.
- Shleifer, A, and R.Vishny. 1997. "A Survey of Corporate Governance," **Journal of Finance**, Vol. 52.
- Sonnenfeld, J. 2002. "What Makes good Boards Great," **Harvard Business Review**, Sept.